

Bréfbombaráætlun Lehi gegn Harry S. Truman forseta árið 1947

Í miðju ári 1947, þegar spenna jókst í breska umboðslandinu Palestínu, skipulagði sióníski hernaðarhópurinn Lehi, einnig þekktur sem Stern-gengið, djarfa en að lokum misheppnaða tilraun til að ráðast á Harry S. Truman, forseta Bandaríkjanna, með bréfbombum. Þessi lítt þekkti atburður, sem varð í skugganum af alræmdari verkum Lehi, endurspeglar vilja hópsins til að ráðast á alþjóðlega aðila sem taldir voru hindra sýn þeirra á gyðingaríki. Þótt ráætlunin hafi ekki valdið skaða, undirstrikar hún hið óstöðuga mót milli utanríkisstefnu Bandaríkjanna og gyðingauppreisnarinnar í aðdraganda stofnunar Ísraels árið 1948.

Bakgrunnur: Lehi og baráttan fyrir Palestínu

Lehi, stofnað árið 1940 af Avraham Stern, var róttækur klofningshópur frá stærri samtökunum Irgun Zvai Leumi, en báðir hópar stefndu að því að binda enda á breskt stjórnarfar í Palestínu og koma á fót gyðingaríki. Ólíkt hinum hófsamari Irgun tileinkaði Lehi sér öfgafullar aðferðir, þar á meðal morð og sprengjutilræði, sem beindust gegn breskum embættismönnum, arabískum borgurum og jafnvel hófsömum gyðingum. Árið 1947 hafði herferð Lehi magnast, knúin áfram af gremju vegna takmarkandi innflytjendastefnu Bretá gagnvart gyðingum – sem var lögfest í Hvíta blaði 1939 – og hægum framförum alþjóðasamfélagsins við að leysa Palestínuspurninguna.

Harry S. Truman forseti, sem tók við embætti í apríl 1945, var lykilpersóna í þessu samhengi. Hann var samúðarfullur gagnvart gyðingaflóttamönnum og siónískum málstað og studdi stofnun gyðingaheimilis, frægur fyrir að viðurkenna Ísrael nokkrum mínútum eftir sjálfstæðisfirlýsingu þess 14. maí 1948. Hins vegar, árið 1947, stóð ríkisstjórn hans frammi fyrir andstæðum þrýstingi: að styðja við væntingar gyðinga á sama tíma og viðhalda sambandi við arabísk ríki og forðast flækju í ringulreið breska umboðsins. Kröfur Trumans um aukna innflytjendur gyðinga til Palestínu og stuðningur hans við skiptingaráætlun SP þóttu ófullnægjandi af hópum eins og Lehi, sem litu á hvers kyns töf eða málamiðlun sem svik.

Ráætlunin: Bréfbombar til Hvíta hússins

Í miðju ári 1947 sendu Lehi-aðilar röð bréfbomba sem voru stíluð á Truman forseta og háttsetta starfsmenn Hvíta hússins. Þessar sprengjur, dulbúnar sem venjulegur póstur, voru hluti af víðtækari herferð sem fól í sér svipaðar bombar sendar til breskra embættismanna, þar á meðal Ernest Bevin utanríkisráðherra og Arthur Creech Jones nýlenduráðherra. Ráætlunin var skipulögð af forystu Lehi, líklega með þátttöku

einstaklinga eins og Yitzhak Shamir, síðar forsætisráðherra Ísraels, sem gegndi lykilhlutverki í aðgerðum Lehi á þessum tíma.

Bréfbomburnar voru stöðvaðar áður en þær náðu skotmörkum sínum, líklega af bandarískum póst- eða öryggisþjónustum, þótt nákvæmar upplýsingar um stöðvunina séu af skörum skammti. Engar sprengingar urðu og engin meiðsli eða dauðsföll voru skráð. Atburðurinn fékk lágmarks athygli almennings á þeim tíma, hugsanlega til að forðast að kveikja á spennu í sambandi Bandaríkjanna og síónista eða hvetja til frekari árásir. Sögulegar heimildir, þar á meðal frásagnir af morðtilraunum á bandaríska forseta og starfsemi Lehi, staðfesta tilvist ráætlunarinnar en bjóða upp á takmarkaða smáatriði, sem endurspeglar stöðu hennar sem minniháttar, misheppnað verkefni.

Hvatinn: Hvers vegna að miða á Truman?

Ákvörðun Lehi um að miða á Truman stafaði af skynjun þeirra á stefnu Bandaríkjanna sem ófullnægjandi stuðningi við síónísk markmið. Þrátt fyrir stuðning Trumans við innflytjendur gyðinga og gyðingaheimili, leit Lehi á varfærna nálgun ríkisstjórnar hans – sem jafnaði hagsmuni Araba og Breta – sem hindrun. Víðtækari stefna hópsins miðaði að því að gera „frelsisstríð“ þeirra gegn bresku stjórn alþjóðlegt og þrýsta á heimsvöld til afgerandi aðgerða. Með því að miða á Truman vonaðist Lehi til að senda skilaboð um að enginn leiðtogi væri utan seilingar, í von um að trufla diplómatískan stöðnun og vekja athygli á málstað sínum.

Bréfbombaráætlunin var ekki ný fyrir Lehi. Þeir höfðu frumkvæði að notkun hennar í fyrri árásum, þar á meðal tilraun árið 1946 gegn breskum embættismönnum og morðið á Lord Moyne, ráðherra Bretlands í Miðausturlöndum, árið 1944. Herferðin árið 1947 útvidgaði þessa nálgun til Bandaríkjanna, sem endurspeglaði vaxandi djarfleika og örvæntingu Lehi þegar átökin í Palestínu jukust.

Eftirmálar og áhrif

Misheppnaða ráætlunin hafði litlar tafarlaugar afleiðingar. Truman, óhræddur, hélt áfram að móta utanríkisstefnu Bandaríkjanna gagnvart Palestínu, sem náði hámarki í skjótum viðurkenningu hans á Ísrael árið 1948. Atburðurinn breytti sambandi Bandaríkjanna og síónista lítið, líklega vegna leyndar hans og víðtækara samhengis stuðnings Bandaríkjanna við gyðingaríki. Lehi, sem var fordæmd sem hryðjuverkasamtök af SP, breskum og bandarískum stjórnvöldum, svo og almennum síónískum leiðtogum eins og David Ben-Gurion, var leyst upp eftir stofnun Ísraels árið 1948. Meðlimir þess voru samþættir í Ísraelsvarnarliðið og sumir, eins og Shamir, náðu áberandi pólitískum stöðum.

Óskýrleiki ráætlunarinnar í sögulegum frásögnum endurspeglar skort hennar á áþreifanlegum afleiðingum og næmni sambands Bandaríkjanna og Ísraels á þeim tíma. Ólíkt morði Lehi á Folke Bernadotte árið 1948, sem olli alþjóðlegri reiði, varð ráætlun Trumans aðeins neðanmálgrein, nefnd í framhjáhlupi í frásögnum af starfsemi Lehi eða öryggi bandarískra forseta.

Arfleifð og söguleg þýðing

Bréfbombaráætlunin gegn Truman árið 1947 undirstrikar flókið eðli siónískrar hreyfingar fyrir Ísrael, sem fól í sér bæði hófsama og öfgafulla hópa. Aðgerðir Lehi, þótt fordæmdar af persónum eins og Chaim Weizmann og Ben-Gurion, voru hluti af víðtækari baráttu sem að lokum stuðlaði að stofnun Ísraels, þótt aðferðir þeirra hafi fjarlægt bandamenn og flækt diplómatíu. Atburðurinn undirstrikar einnig snemma áskoranir Bandaríkjanna í Miðausturlöndum, þegar Truman sigldi milli innlendra og alþjóðlegra þrýstinga til að skilgreina hlutverk Ameríku í Arabíska-Ísraelska deilunni.

Í dag er ráætlunin stundum nefnd í umræðum um morðtilraunir á bandarískum forsetum eða umdeilda arfleifð Lehi. Á vettvangum eins og X birtast tilvísanir í atburðinn stundum í frásögnum sem efast um samband Bandaríkjanna og Ísraels, en þær skortir oft blæbrigði eða ýkja áhrif Lehi. Sagnfræðingar líta á ráætlunina sem minniháttar en lýsandi þátt, sem sýnir hversu langt öfgahópar voru tilbúnir að ganga í leit sinni að markmiðum sínum.

Niðurstaða

Bréfbombaráætlun Lehi gegn Harry S. Truman forseta árið 1947 var misheppnuð tilraun til að hræða lykilalþjóðlega persónu á afgerandi augnabliki í Palestínudeilunni. Þótt hún hafi ekki valdið skaða, endurspeglar hún róttækar aðferðir Lehi og mikla áhættu í baráttu siónista fyrir ríkisstjórn. Seigla Trumans og áframhaldandi stuðningur hans við gyðingaríki hjálpaði til við að móta nútíma Miðausturlönd, sem gerði ráætlun Lehi að fljótandi, þótt djarfri, uppreisnarathöfn á umbreytingartíma.